

КРУКІВСЬКА О.В., КРУКОВСЬКИЙ В.І.

*Відділ міжнародних зв'язків державного підприємства
«Укрпошта»*

Київський національний економічний університет

СЕМАНТИЧНІ ПРОЦЕСИ ПРИ ПЕРЕХОДІ СЛОВА З БУДЕННОГО ДИСКУРСУ ДО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО (на матеріалі французької мови)

Стаття присвячена семантичним процесам, що відбуваються при переході слова зі звичайного дискурсу до спеціалізованого (законодавчого) на прикладі словникових і легальних дефініцій. В результаті дослідження були визначені три види дефініцій, характерні для законодавчого дискурсу: реструвальна, яка, не надає жодного нового значення терміна, а лише фіксує його в законодавчому дискурсі, уточнювальна, яка як правило, звужує значення терміна в законі та перекваліфікаційна, яка встановлює принципово нові значення означуваного концепту.

Ключові слова: термін, значення, дефініція, закон, дискурс.

Статья посвящена семантическим процессам, что происходят при переходе слова из обычного дискурса в специализированный (законодательный). В результате исследования были определены три вида дефиниций, характерных для законодательного дискурса: регистрационная, которая не придает никакого нового значения термину, а только фиксирует его в законодательном дискурсе, уточнительная, которая, как правило, сужает значения термина в законе и переквалифицирующая, которая устанавливает принципиально новые значения определяемого концепта.

Ключевые слова: термин, значение, дефиниция, закон, дискурс.

The article deals with semantic processes that take place during transition of the word from ordinary to special discourse (legal discourse) on the example of the dictionary and legal definitions (LD). Three types of LDs were determined: registering one that does not convey any new meaning to the term, it only fixes it in legal discourse, specifying one which as a rule makes the meaning of the term more precise in law and requalifying one that establishes totally new meanings of the defined concept.

Key words: term, signification, definition, law, discourse.

“Лінгвістика – це в основному, пошуки значення”, – заявляє Б.Л. Уорф [1:43]. Протягом достатньо довгого періоду актуальним і цікавим напрямком загальної теорії розвитку мови залишається процес вивчення зміни семантики лексичних одиниць, їхніх основних типів і причин, однією з яких може бути перехід слова з буденного дискурсу до спеціалізованого, наприклад, до французького законодавчого недостатньо дослідженого в українській романистиці, що й визначило **актуальність** даної статті. Законодавчий дискурс – це насамперед вокабуляр, коли звичайний термін набуває змісту необхідного для потреб права, а це складає проблему належного розуміння спеціалізованого дискурсу. Одним із найуживаніших способів вирішення цієї проблеми в законодавчому дискурсі є розкриття й уточнення значення слова загальноновживаної мови за допомогою легальної дефініції (ЛД).

Мета даної статті – дослідити процес зміни семантики слова при його переході зі звичайного (буденного) французького дискурсу до законодавчого, **об’єкт** – французький лексикографічний і законодавчий дефінітивні дискурси, **предмет** – дефініції одних і тих же слів у цих дискурсах, **завдання** – визначити способи зміни значення слова та встановити види ЛД. Порівняння легальної дефініції зі словниковою дефініцією (СД) необхідне насамперед в аспекті трансформації семантичної структури слова в межах законодавчого дискурсу. **Матеріалом** дослідження є тексти французького Цивільного кодексу та французькі тлумачні словники. **Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання зміни значення юридичних термінів і номенів законодавчого дискурсу висвітлюються лише принагідно, фрагментарно – у рамках робіт, присвячених дослідженню термінології окремих галузей юриспруденції [2; 3; 4; 5].

Результати дослідження. Потребу в ЛД визначає насамперед те, що в загальномовних або термінологічних словниках дефініція юридичного концепту взагалі може бути відсутня, оскільки він не має застосування в повсякденному житті, його створює законодавець, зумовлює юридична реальність, напр. :

aéronef perdu, administrateur judiciaire, acte de fraternité та ін. Багато термінів законодавства запозичено з інших галузей знання, загальноживаної мови, але вживаються в законах і загальномовні слова у своєму звичному значенні, дефініція яких наводиться в мовному тлумачному словнику. СД представляє концептуальне визначення референта, містить лише ознаки, необхідні для правильного функціонування мовлення. СД передають звичайний зміст слова, який має бути зрозумілим усім, і така дефініція стає спільним референтом, до якого кожен може включати свої власні знання про об'єкт. Загальномовний тлумачний словник дає словам дефініції, завдання яких відмежовувати одну річ від інших, виокремлювати її.

Як уже відзначалося, в законодавстві нерідко використовуються загальноживані терміни, що набувають у нормативно-правовому акті особливого змісту, породженого незвичним, спеціалізованим контекстом. Взагалі якщо йдеться про словотворчу систему, то вчені визначають семантичний спосіб як один із основних прийомів творення термінологічних найменувань [6]. З метою позначення соціальних реалій законодавець надає особливого смислу вживаним концептам, а для цього необхідно “технізувати”, “юридизувати” звичайне мовлення, пристосувати його до права. Наприклад, висловлення зі словника *Le Petit Robert*: “*Le gibier est l'ensemble des animaux bons à manger que l'on prend à la chasse*” [13:V. Le gibier] для судді має специфічне значення: “*Le gibier sont des animaux sans maître, appartenant à une espèce non-domestique, fut-elle protégée, vivant à l'état sauvage*” [12:a. 274-17], тобто суддя може надавати терміну значення, необхідне для здійснення правосуддя.

Отже, в аспекті зміни значення слова в межах французького законодавчого дискурсу можна виділити три види ЛД: реєструвальна (резюмувальна), уточнювальна й перекваліфікаційна.

Реєструвальна ЛД характеризується як “чисто лексична” [5], оскільки вона не надає терміну жодного нового відтінку, а визначає, фіксує конкретні внутрішньолінгвістичні відношення

синонімії між означуваним і означуючим. Реєструвальна дефініція включається до нормативно-правового акту для роз'яснення значення вживаного в ньому терміна і полегшує однозначне розуміння суті закону і сфери його спеціалізації у системі суспільних відносин, напр.: “*Clonage. Reproduction asexuée: Création d'organismes à partir d'un organisme parental unique, sans apport de matériel génétique nouveau*” [12:a. 2731].

Уточнювальна ЛД співвідносить значення означуваного концепту з його значенням у природній мові, тобто з СД). При цьому суттєвим є твердження, що семантичний обсяг терміна задається дефініцією, але не прирівнюється до визначеного концепту [7]: дефініція, якою б вона не була, служить постійному уточненню семантичного обсягу, що може варіювати в межах моносемічного терміна, при цьому варіювання частини семантики терміна виникає за рахунок зміни підходів до досліджуваного об'єкта. У номінації терміном іншого поняття або об'єкта мова йде про виникнення нового значення в одному й тому ж терміні, тобто про розвиток полісемії, зміна меж семантики й виникнення нових значень в терміносистемі оцінюються як закономірні, що не може не відбивати процес пізнання дійсності, яка постійно розвивається. Для деяких термінів законодавець не може задовольнитися звичайним значенням, оскільки СД видається йому надто розпливчастою, тобто недостатньою для функції, яку має виконати, і тоді законодавець удається до її трансформації. Природа уточнювальних дефініцій подвійна: почасти вони близькі до реєструючих, а почасти носять новаторський характер, як, скажімо, “*Hydrocarbure. Ne vise pas le charbon*” [12:a.1089]. За посередництвом уточнювальних ЛД слова природної мови, які мають у ній нечітке значення або кілька значень, у тексті нормативно-правового акту набувають точного змісту, стають однозначними і легко сприймаються, за їх допомогою окреслюється точний смисл термінів з метою регулювання конкретного виду суспільних відносин.

Природа правничої мови неоднорідна: мовлення цієї сфери уможливується тим, що право надає особливого технічного (спеціалізованого) значення певним термінам, які у своїй сукупності

утворюють юридичний вокабуляр, але законодавець використовує звичайні слова, щоб визначити й уточнити юридичні концепти. Мовний референт законодавця – звичайне мовлення, але для позначення соціальних реалій законодавець приписує особливий зміст усталеним поняттям, надає технічного значення словам звичайного мовлення, щоб пристосувати їх до права. У цьому сенсі технічність правничого мовлення забезпечує виконання відповідних завдань тієї чи іншої гілки права, але юридичне мовлення формується комбінацією слів, обраних для цього законодавцем. Слова в таких комбінаціях, взяті окремо, мають лише звичайне значення, тоді як у конструкції з такими ж звичайними словами набувають суто юридичного значення. Наприклад, звичне значення слова *concours*: “*épreuve portant sur les connaissances dans laquelle plusieurs candidats entrent en compétition...*” [13:V. concours], проте у поєднанні з іншими словами розкривається інше значення цього терміна: “*Il y a concours d'infractions lorsqu'une infraction est commise par une personne avant que celle-ci ait été définitivement condamnée pour une autre infraction*” [12: a.132-2]. Сказане можна підкріпити влучним порівнянням Ейсеманна: юридичні терміни повинні позначати концепти, “як етикетка чи алгебраїчний знак” [8:30]. Слова, “рекрутовані” зі звичайного мовлення на позначення юридичних концептів, шляхом певних регулювань набирають здатності репрезентувати особливий, обраний правом, смисл.

Потрапивши в законодавчо-нормативний текст, ці концепти можуть отримувати нове значення, а отже, потребуватимуть дефініції. Така зміна може проходити в напрямку розширення чи звуження поля його застосування, зокрема йдеться про випадки, коли законодавець вирішує відмовитися від звичайного значення лексеми й дати їй своє визначення, у такий спосіб уточнюючи значення, як, наприклад, з поняттям “conteneur”: *Contenant réutilisable destiné à l'expédition de marchandises. La présente définition exclut les emballages ou conditionnements* [12:a.1974].

Дефініція належить до кола відносних істин, оскільки підвладна вимогам політичного й соціального регулювання, саме у зв'язку з цим у рамках розширення чи обмеження репресивного поля

законодавець змінює СД: повністю зберігаючи первинне значення терміна, законодавець посилює семантичний його потенціал шляхом додаткового термінологічного внеску. Аналіз виявив, що ЛД конструюється шляхом дескрипції, аргументації й переліку ознак концепту з метою прагматичної реалізації об'єкта. Термінологічний внесок має на меті не стільки уточнити смисл терміна, скільки змінити поле застосування об'єкта, і робиться, головним чином, за допомогою слів, семантичне навантаження яких позначене розпливчастістю. Технічна (легальна) дефініція потенційно призначається для всіх громадян: “Nul n'est censé ignorer la loi”. Технічність ЛД полягає в конструюванні семантичного потенціалу, який передбачає ситуативний підхід до смислу терміна. Зміст ЛД може залишатися дуже близьким до звичайного змісту терміна або менш близьким, що визначається тим, наскільки СД “зв'язується” правничими характеристиками означуваного об'єкта. Так, у *Le Petit Robert* зазначено: “L'infraction est la violation d'un engagement, d'une loi, d'une convention” [13:V. infraction], хоча найчастіше термін “l'infraction” уживається в значенні “порушення закону”, тому юридичний словник дає таку дефініцію “l'infraction”: “Action ou omission, définie par la loi pénale et punie de certaines peines également fixées strictement par celle-ci” [11].

У цьому випадку СД можна до певної міри розглядати як форму спрощення, популяризації ЛД, що відповідає практиці укладання словників, яка полягає в позначенні галузевого вживання слова (у філософії, логіці, моралі, праві, лінгвістиці, математиці тощо). Зіставивши для прикладу дефініції терміна “aéronefs”. *Code civil. : Sont qualifiés aéronefs pour l'application du code tous les appareils capables de s'élever ou de circuler dans les airs* [11:a.2242]. *Le Petit Robert. “Tout appareil capable de s'élever ou de circuler dans l'atmosphère”* [13:42], відзначаємо повну еквівалентність, рівнозначність обох дефініцій, їхній інтенціонал і екстенціонал збігаються, виняток становить мета, призначення. У першій дефініції підкреслюється: “pour l'application du code”, і саме це висловлення ключове для законодавчих дефініцій, які даються виключно для застосування певного закону чи нормативного акту.

Коли зміст ЛД стає відмінним від змісту СД, це робиться для того, щоб відповідати правничій функції легальної дефініції, призначеної для регулювання соціальної поведінки громадян. Наприклад, якщо в *le Petit Robert* дефініція концепту “casino” формулюється так: “*Établissement de plaisir, de spectacle, ou les jeux sont autorisés*” [13:V. casino], то в Цивільному кодексі дефініція цього концепту вже дається в значенні, потрібному законодавцю: “*Un casino est un établissement comportant trois activités distinctes; le spectacle, la restauration et le jeu, réunies sous une direction unique sans qu’aucune d’elles puisse être affirmée*” [11:a.1959]. Як бачимо, значення терміна, окреслене ЛД, відрізняється від визначення СД (в даному випадку значення терміна звужується), в іншому разі взагалі не було б сенсу їх визначати.

Істотна особливість ЛД полягає в тому, що законодавець дає юридичному терміну одну дефініцію, яка повинна містити всі істотні для застосування правового режиму ознаки, тобто ті, що носять регуляторний характер, мають правове значення. Навівши ЛД, законодавець змінює відношення до об’єкта, а саме – встановлює правові відношення до нього, як наслідок – дефінітивне означуване не тотожне означуючому в семантичному плані. Якщо в основі ЛД містяться критерії відмінності одного концепту від іншого, то така дефініція націлена на пояснення смислу термінів. Специфіка ЛД полягає в тому, що вона не фіксує, а приписує, тобто, коли концепт визначається законодавцем, то лише в цьому значенні він і буде вживатися в даній сфері, скажімо, якщо законодавець прирівнює *алюміній* до дорогоцінних металів, то таким *алюміній* і буде вважатися в нормативно-правових актах. У тому, що концепт обмежується сферою вживання, можна бачити мінус, проте цей мінус знімається отриманням дефініції одного й того самого концепту з різних джерел, до того ж існує і великий плюс – зростає якість пошуку, його точність й повнота в конкретній правовій галузі.

У загальноновживаній мові значення слів визначається контекстом, у законі, відповідно, – нормативним контекстом. Коли це значення відхиляється від звичного для загальної мови, слово отримує “юридичне” значення, яке йому надає законодавець, виходячи зі своєї

функції регулювання. Отже, ЛД лише схематично визначає значення терміна, часто повне й точне значення впливає із ширшої сукупності статей закону або з інших елементів нормативного контексту. У законодавчому акті при формулюванні дефініції повністю виключена багатозначність, тобто дається дефініція терміна, при цьому слід зазначити, що ЛД конкретніші і в багатьох випадках являють собою перелік ознак, які описують даний концепт.

Проблема багатоплановості змін значення, тобто семантичної варіантності тісно пов'язана з поняттям розпливчастості інтенціонала й екстенціонала деяких термінів, ужитих в ЛД. Проілюструємо це на інших прикладах.

Дефініція “вторгнення в житло” (l'escalade). Стаття 132-74 Кримінального кодексу говорить: “*L'escalade est le fait de s'introduire dans un lieu quelconque soit par dessus un élément de clôture, soit par toute ouverture non destinée à servir d'entrée*”.

Представивши словникову й легальну дефініції у вигляді двох колонок, матимемо таку картину:

Табл. 1

Словникова дефініція	Легальна дефініція
action de pénétrer	Le fait de s'introduire
dans la maison	dans un lieu quelconque
par les fenêtres	par toute ouverture non destinée à servir d'entrée
de passer par dessus les murs de clôture	par dessus un élément de clôture

Якщо слова *pénétrer* (проникнути) і *s'introduire* (влзти) можна вважати синонімами, то інші терміни дефініцій змінюються від принципу одиничності предмета до принципу множини предметів: *dім* стає особливим місцем: *вікна* перетворюються в будь-який отвір, не призначений для входу, *стіни* стають елементами огорожі.

Законодавець використовує в ЛД принцип категоризації дій і речей, унаслідок чого відбувається нейтралізація значення слів, і як результат отримує значний масив неточностей, тому прагне в

такий спосіб передбачити щонайширше коло ситуацій, які можуть кваліфікуватися як *втогнення*.

Дефініція “вбивство” (le meurtre). Стаття 221-3 Кримінального кодексу визначає вбивство так: “*Le fait de donner volontairement la mort à autrui constitue un meurtre*”.

Табл. 2

Словникова дефініція	Легальна дефініція
action de tuer	Donner la mort
volontairement	Volontairement
un être humain	à autrui

Обидві дефініції дуже близькі в термінологічному плані. Вбити – це спричинити насильницьку смерть когось, це тотожно дії заподіяння смерті; в юридичному сенсі *autrui* стосується будь-якої особи (*un être humain*). Законодавець прагне бути точнішим за словникову дефініцію, вираз “*donner la mort*” об’єктивує факт: ідеться про матеріалізацію поведінки суб’єкта правопорушення, проте вираз залишається при цьому досить неточним, оскільки він лише денотує факт, посилений навмисним характером дії, а умови й засоби реалізації правопорушення не мають значення, якщо заподіяно смерть. **Дефініція “учень” (l’apprenti):**

Табл. 3

Словникова дефініція	Легальна дефініція
Personne	Un jeune travailleur
qui est en apprentissage	en première formation professionnelle alternée
	titulaire d'un contrat de travail de type particulier.
	il bénéficie des dispositions applicables à l'ensemble des salariés
	dans la mesure où elles ne sont pas contraires à celles qui sont liées à sa situation de jeune en première formation.

Тут знову бачимо, що СД дуже синтетична, цілком загальна, у ній чітко говориться про молодого працівника, який проходить першу професійну підготовку в рамках трудового контракту і підлягає захисту законом. Закон додав набагато більше ознак: молодий працівник, перша професійна підготовка, трудова угода особливого типу + права всіх інших працівників.

Дефініція “смерть” (la mort). У зв’язку з трансплантацією органів у випадку раптової смерті законодавець змушений був дати дефініцію смерті, але слід відзначити, що ця легальна дефініція різна у різних країнах. Одна з цілей констатації смерті – встановлення критеріїв смерті й аналіз факторів, які її спричинили. Медична дефініція смерті приблизна й може змінюватися залежно від контексту. Установлені ЛД критерії юридичної смерті тепер дозволяють полегшити завдання лікаря у разі трансплантації органів.

Табл. 4

Словникова дефініція	Легальна дефініція
arrêt des conditions vitales	la mort cellulaire
	la mort de l’organe
	La mort de l’organisme

Зміст ЛД виходить з того засновку, що органи “живуть разом, а вмирають поодино”, і хоч юридична особистість зникає зі смертю, та воля покійного може його пережити в його заповіті. ЛД знімає складнощі трансплантації органів, пов’язані з тим, що цей біологічний процес неможливо визначити як єдиний, одномоментний, який стосується всієї сукупності життєвих функцій (смерть серця, мозку, ступінь коматозного стану тощо).

Дефініція ‘підробка’ (le faux). Стаття 441-1 Цивільного кодексу формулює сучасне бачення підробки: “*Constitue un faux toute altération frauduleuse de la vérité, de nature à causer un préjudice et accomplie par quelque moyen que ce soit, dans un écrit ou tout autre support d’expression de la pensée qui a pour objet ou qui peut avoir pour effet d’établir la preuve d’un droit ou d’un fait ayant des conséquences juridiques*”, водночас *Le Petit Robert* дає їй таку дефініцію: “*contrefaçon ou falsification d’un écrit*” [12:V.contrefaçon]. Як видно, ця словникова

дефініція близька до законодавчої, тому що *підробка* визначається як “навмисне спотворення (субстанції) з метою обману”. Слід зазначити, що *Le Petit Robert* дає цю дефініцію, відсилаючись до *субстанції*, але коли словник посилається на субстанцію (документ) як на зв'язок із юридичним контекстом, то він говорить про “дію викривлення, надання хибного вигляду” (*altération frauduleuse de la vérité*).

За своїми властивостями СД і ЛД *підробки* близькі, але законодавець наголошує різницю між звичайним поняттям і правовим, називаючи матеріальні носії реалізації правопорушення. Він говорить про використання “*par quelque moyen que ce soit, dans un écrit ou tout autre support d'expression de la pensée*”. Законодавець фіналізує дію, уточнюючи, що вона має характер заподіяння шкоди (*de nature à causer un préjudice*). ЛД специфікує дію “*altération frauduleuse*” через висловлення предмета дії (*la vérité*), звідси впливає точність можливих матеріальних засобів цієї дії. *Підробка* – особливий предмет кримінального права, і стандартної дефініції тут недостатньо. Щоб наголосити схожість СД і ЛД, слід послатися на близькі поняття, а це дозволяє припустити, що законодавець без зайвих вагань використовує семантичне поле понять, щоб дати задовільну дефініцію кримінального предмета.

Законодавець створює продукти, властиві праву, він не зупиняється перед тим, щоб наблизитися до звичайного значення при висловленні понять, але при цьому розрізняє такі поняття шляхом специфікації у вигляді матеріальної характеристики предмета і його фіналізації у відповідності до цілей права. Можна констатувати, що законодавцю краще визначати предмети з урахуванням зовнішніх чинників, ніж формулювати дефініції, засновані на вираженні сутності чи на властивостях предмета. ЛД як правові утворення підтверджують свій дескриптивний і аргументативний характер у праві, мотивуючи існування одиничних (унікальних) об'єктів права.

Отже, інколи законодавець надає термінам розширювальне (фіктивне) значення, що обов'язково знаходить відображення в ЛД. Коли треба розширити звичайне для терміна поле дії, законодавець використовує **асиміляцію** (уподібнення), яка полягає в приєднанні до категорії елемента, який зазвичай до неї не входить, наприклад,

agriculteur : “*Sont assimilés à l’agriculteur le propriétaire, l’occupant, le bailleur et le locataire d’une ferme*” [11:a. 1757].

Асиміляція характеризує і визначений у *Le Petit Robert* як: “*le fait de tirer des revenus de la prostitution d’autrui*” [12:V. proxénétisme] концепт ‘*le proxénétisme*’, що у Цивільному кодексі отримує набагато ширшу дефініцію: “*Le proxénétisme est le fait, par quiconque, de quelque manière que ce soit : 1. D’aider, d’assister ou de protéger la prostitution d’autrui : 2. De tirer profit de la prostitution d’autrui d’en partager les produits ou de recevoir des subsides d’une personne se livrant habituellement à la prostitution : D’embaucher’ d’entraîner ou de détourner une personne en vue de la prostitution ou d’exercer sur elle une pression pour qu’elle se prostitue ou continue de le faire*” [11:a. 225-5]. Зіставлення їх виявляє, що ЛД тут повніша за СД, оскільки законодавець ставить за мету включити до означуючого усю сукупність знань про означуване, адже, збільшуючи обсяг означуваного, законодавець надає дефініції максимально широке поле застосування. У цьому явищі відображується парадоксальність ЛД, оскільки звичайно дефінування полягає в обмеженні концепту предмета, відмежуванні його від інших, проте, як виявилось, ЛД не підлягає цьому правилу.

І нарешті, за участю **перекваліфіційних** дефініцій встановлюються принципово нові значення означуваного концепту, не пов’язані із жодним із значень, характерних для нього раніше у природній мові або мові певних наук. Для ілюстрації цього явища можна навести кілька прикладів: *enfant naturel* – буквально – природна дитина, а у праві – позашлюбна. *Récompense* має загальне значення “*hommage au mérite, gratificatio*” [12:V. récompense], а законодавче – “*Indemnité pécuniaire due par la communauté à un époux ou vice versa*” [11:a.1468]; *Confusion: trouble, erreur, méprise* та ін. – загальне значення [12:V.confusion], тоді як “*Mode d’extinction de l’obligation résultant de la réunion en la même personne des qualités de créancier et de débiteur*” – законодавче значення [11:a.1300].

Висновки. Порівняльний аналіз ЛД і СД виявив розбіжності в тлумаченнях одних і тих самих лексем, що зумовлено специфікою завдань законодавця, якому потрібно враховувати істотні

компоненти юридичного концепту і в той же час не викривити поле референції терміна. **Перспективи подальших розвідок** полягають у поглибленому порівняльному вивченні тих слів, які найчастіше змінюють своє значення в законі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Уорф Б. Л. Об организации семантической информации в словаре / Бенджамин Ли Уорф; [пер. с англ.] // Новое в зарубежной лингвистике. – М.: Прогресс, 1976. – Вып. VI. – С. 23-61. 2. Грегуль Г. Вимоги до юридичних термінів / Григорій Грегуль // Вісник нац. ун-ту «Львівська політехніка» / відп. ред. Й. М. Пейрович. – Серія «Проблеми української термінології». – Львів: Вид-во нац. ун-ту "Львів. політехніка", 2008. – № 620. – С. 285-294. 3. Дерді Е.Т. Словотвірні та структурно-семантичні характеристики англійських юридичних термінів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / Емма Тіберійвна Дерді. – К., 2003. – 21 с. 4. Деревин А. А. Определение юридических понятий / Андрей Андреевич Деревин // Академический юридический журнал / отв. ред. А. И. Татаркин. – Екатеринбург: Урал. гос. юр. акад. – 2009. – № 1(15) (январь-март). – С.20-25. 5. Gassin R. Les définitions dans les textes en matière pénale / Robert Gassin // Travaux de l'atelier de Méthodologie Juridique de la faculté de Droit et de Science politique d'Aix-Marseille (1986-1987) avec la collaboration du groupe français de l'Association Internationale de Méthodologie Juridique. – P. : PUF, 1987. – P. 1019-1043. 6. (82) Д'яков А. С. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти: [колективна монографія] / А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько. – К.: Видавничий дім «KM Academia», 2000. – 218 с. 7. (148) Неженець Е. В. Варіативність російських термінів юриспруденції в системному та комунікативно-прагматичному аспектах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.02 «Російська мова» / Елеонора Володимирівна Неженець. – Дніпропетровськ, 2003. – 23 с. 8. (283) Eisenmann Ch. Quelques problèmes de méthodologie des définitions et de classifications en science juridique / Christian Eisenmann // In Arch. Phil. de droit. – P. : Sirey, 1996. – Т. XI. – P. 25-42. 9. (235) Шелов С. Д. Логическое и лингвистическое в определении терминов (об одном синтаксическом правиле определения) / Сергей Дмитриевич Шелов // Известия АН СССР СЛия: сб. науч. тр. / отв. ред. В. П. Григорьев. – М.: Изд-во АН СССР. – Т.46, №2. – 1987. – С. 111-121. 10 (249). Auger A. Les énoncés d'intérêt définitoire : typologie, vocabulaire et repérage / Alain Auger. – P. : Université Paris-Nord, 2005. – 345 p.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

11. C. civ. – Code civil. – [107e éd.]. – P.: Dalloz, 2008. – 707 p. 12. *Lexique de termes juridiques*. – [12e éd.]. – P. : Dalloz, 2003. – 565 p. 13. *Le Petit Robert*. – P., 2007. – – 1207 p.